

**Міністерство освіти та науки України
Міністерство культури України
Національна хореографічна спілка України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Кафедра хореографії**

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-практичної конференції

**ХОРЕОГРАФІЧНА КУЛЬТУРА І ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

30 квітня – 1 травня

Київ 2019

УДК 378.011.3-051:792.8

Хореографічна культура і освіта : проблеми та перспективи : Зб. матеріалів І Міжнародної науково-практичної конференції , Київ 30 квітня – 1 травня 2019 р. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова , 2019 – 117 с.

Рекомендовано Вченою радою Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова (протокол № 3 від 20 листопада 2019 р.).

Збірник містить матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Хореографічна культура і освіта: проблеми та перспективи», проведеної кафедрою хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова за підтримки Національної хореографічної спілки України у рамках Міжнародного конкурсу «Веселкова Терпсихора» 30 квітня – 1 травня 2019 р. До збірника увійшли тези учасників конференції.

Редакційно колегія:

**Федоришин
Василь Ілліч**

Декан Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

**Вантух Мирослав
Михайлович**

Герой України, Народний артист України, академік Національної академії мистецтв України, професор, завідувач кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, голова Національної хореографічної спілки України

**Козинко
Лілія Леонідівна**

Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Білошкурський
Володимир Степанович**

Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Захарчук
Ольга Євгенівна**

Старший лаборант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

Танець – популярний вид мистецтва, що гармонізує розвиток дитини. Знання психолого-педагогічних засад для всебічного формування особистості танцівника виведе роботу хореографа-викладача на новий, більш якісний рівень, сприятиме ефективному функціонуванню дитячих аматорських об'єднань.

Література:

1. Белявіна Н. Д. Методологія та методика викладання фахових мистецьких дисциплін : підручник. Київ : НАКККіМ, 2015. 250 с.
2. Вишневський О. І. Телоетичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. 3-те вид., доопр. і доп. Київ : Знання, 2008. 566 с.
3. Выгодский Л. С. Педагогическая психология / под ред. В. В. Давыдова. Москва : Просвещение, 1991. 480 с.
4. Гавеля О. М. Педагогічні умови художньо-творчого виховання обдарованої учнівської молоді у позанавчальний час : монографія. Київ : ДАКККіМ, 2006. 375 с.
5. Кирилюк В. М. Сучасні освітні технології в хореографічній підготовці : навч.-метод. посіб. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2007. 139 с.
6. Роговик Л. С. Психомоторика дитини. Київ : Главник, 2005. 112 с.
7. Тараканова А. П. Система хореографічного виховання у школах і позашкільних закладах : навч.-метод. посіб. Київ : ІЗМН, 1996. 264 с.
8. Шалала С. В., Корисько Н. М. Методика роботи з хореографічним колективом : підручник. Ч. 2. Київ : НАКККіМ, 2015. 220 с.

СУЧАСНА ХОРЕОГРАФІЯ ЯК ЗАСІБ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Підлужний В. І. - магістрант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова;

Білошкурський В. С. - Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

На поточному етапі розвитку сучасна хореографія зароджується шляхом змішання різних танцювальних стилів і напрямків, які розвивалися протягом ХХ століття, вона існує як єдине ціле танцювальних композицій хореографів і професійних театрів перфомансу.

Американський хореограф Марта Грехем визначала танець як справжній вияв найглибших душевних почуттів, що вивільняється через рух тіла. Антрополог Джоан Кеалінохомоку дає наступне визначення: «танець – це

тимчасовий, скороминущий спосіб експресії, що відбувається в заданій формі і стилі за допомогою рухів тіла» [1].

В даний час в умовах інтенсивних і глобальних змін, людство шукає шляхи виходу з кризових і конфліктних ситуацій [4]. На перший план виступають питання швидкої і гнучкої адаптації особистості до швидко мінливих умовами [5], що характеризується рівнем саморозвитку особистості.

У педагогіці розглядаючи особистість, наголошують, що «зміна особистості під впливом закономірностей розвитку психіки, станів внутрішнього суб'єкта, соціальної ситуації його розвитку; характеризується як “зміна”, “творення”, “вдосконалення”»; як «розвиток його світогляду, самосвідомості, відносин до дійсності, характеру, здібностей, психічних процесів, накопичення досвіду» [6].

Саморозвиток особистості визначається як процес свідомих, якісних і незворотних змін особистістю своїх моральних якостей, інтелектуальних та соціальних здібностей і можливостей, своїх фізичних, психічних і духовних сил з метою «добудувати» себе до ідеального образу цілісної особистості. Під саморозвитком розуміємо прагнення людини змінити себе і оволодіти засобами такої зміни; особливий процес, який йде за іншими «самопроцесами» і спирається на них.

Інтенсивність і глибина змін, що відбуваються в суспільстві відбивається на емоційній сфері кожної людини. В зв'язку з цим цікавою і перспективною є робота з саморозвитку особистості через танець, адже саме танець є інтегратором усіх аспектів людини.

Танцювальні композиції припускають безліч переміщень учасників в просторі відносно один одного (що створює різноманіття малюнків танцю – зміну структури), а також включають в себе взаємодію кожного учасника з іншими. Тобто, кожен учасник знаходиться в ситуації необхідності рухатися не тільки зі своїм ритмом, а й ритмом музики, ритмом інших учасників, а також тримати в увазі весь простір і всіх учасників. Показником того, що всі ці критерії утримуються групою під увагою, є зміна ясних і чітких малюнків танцю.

Фактично такий процес передбачає високий рівень танцівника, а тому вимагає високої і тривалої концентрації, а також підтримки емоційного і вольового зусилля продовжувати процес.

Розучування даних зв'язок (знайомство зі структурою) здійснюється через призму відчуття свого тіла, утримання на увазі інших учасників, також простору, і направлено на підвищення ступеня усвідомленості своїх станів і зміною відносин до світу природи, світу людей, до себе [7].

Характерною особливістю сучасного танцю є знайомство з станом «тут і зараз», яке підтримується вже самою включеністю учасників в цей процес. Цей стан пов'язаний з інтеграцією інтелектуальних, емоційний і фізичних аспектів, його також можна назвати станом цілісності. Саме досвід переживання такого

стану сам по собі призводить до гармонізації та подальшого саморозвитку особистості. Зберігаючи даний стан у своїй пам'яті (в тому числі, і в емоційній), людина може створювати цей стан в звичайному житті. Це, в свою чергу, впливає на ефективність процесу саморозвитку.

Спонтанність визначається довірою – собі, своїм почуттям, своїм реакціям, а усвідомленість – рефлексією, неупередженістю, рівним ставленням, повнотою сприйняття і відсутністю «фільтрів сприйняття». Використання технік імпровізації дозволяє з'єднувати ці часто протилежні явища і навички, набувати велику цілісність і повноту світовідчуття, самовираження [8]. Сучасний танець, як і сучасне мистецтво залишається напрямком багатограним і таким, що швидко розвиваються, його можливості збільшуються з кожним днем, що робить цей напрямок танцю унікальним для вивчення в аспекті саморозвитку особистості.

Звернемося далі до імпровізаційної складовою сучасного танцю як засобу саморозвитку особистості. Стів Пекстон відзначав, що «імпровізації не можна навчити, але їй можна навчитися» [3].

Для сучасного підлітка, який активно намагається самовизначитися предметно, соціально, професійно, особистісно, стає актуальним вибір того чи іншого виду діяльності, який дозволяє задовольнити виниклі потреби в самопізнанні. Цей вибір стає надалі психологічною інформацією для здійснення в житті його «Я», як прояв конкретної, індивідуалізованої в його особі персоніфікованої форми сутнісних властивостей людини [2, с. 540].

Але процес виховання творчих здібностей особистості тільки тоді досягає своєї мети, коли активізується і інтенсифікується процес саморозвитку особистості. Для саморозвитку своїх природних задатків, включаючи і розвиток своїх творчих здібностей, потрібно цілеспрямована активність, творча діяльність, перш за все, самої особистості, заснована на науковому знанні певних законів, принципів і правил [3, с. 192].

Такий процес може активізуватися особливо інтенсивно на заняттях сучасної хореографії, а саме в процесі танцювальної імпровізації. Тому в ході занять педагогу необхідно створювати умови для оптимального включення особистості в творчий процес, так як саме в творчій діяльності розвивається її творчий потенціал.

Продуктивність мислення проявляється в схильності до творення і інтуїтивності пізнання і творчості: творчість як вираз здоров'я особистості проектується на весь світ і скрашує будь-яку діяльність, в якій бере участь підліток [3, с. 175].

Імпровізація (від лат. Improvisus - непередбачений, несподіваний, раптовий) – метод творчості (в деяких видах мистецтва), що передбачає створення твору в процесі вільного фантазування, експромтом [3]. В імпровізації немає поділу функцій автора і виконавця; вони утворюють органічну єдність і здійснюються одночасно.

Імпровізаційний початок невід'ємно входить в структуру справді художнього, тобто справді оригінального пізнання, яке може бути осмислено, зокрема, як низка локальних імпровізацій. І на кожному етапі – це не стільки слідування вже наявним планам і намірам, скільки відступ від них.

Імпровізація має на увазі глибоку внутрішню роботу, вимагає розвитку особистості, індивідуальності, і цим відрізняється від «чистої» техніки танцю. Імпровізація вимагає зміни мислення, особливого ставлення до свого тіла, до особистої історії, внутрішнім імпульсам, які стають, в якомусь сенсі, «співавторами» імпровізаційного танцю. Імпровізація припускає співтворчість з тілом, визнання однакової значущості попередньо оформлених задумів, досвіду і імпульсів. Для імпровізації потрібна чутливість і «думаюче» тіло, при цьому спосіб цього мислення кардинально різниться від традиційного вербального дискурсу.

Поняття «імпровізація» означає діяльність особистості, що створює «щось нове» і не пов'язане з віковими обмеженнями. Творчість тісно пов'язана з грою, і грань між ними, не завжди виразна, прокладається цільовою установкою – в творчості пошук і свідомість нового зазвичай осмислені як мета, гра ж спочатку такого не передбачає.

В особистісному плані здатність до імпровізації не так заснована на наявних задатках, знаннях, уміннях, навичках, скільки розвиває їх, сприяючи становленню особистості, творення самого себе, воно більший засіб саморозвитку, ніж самореалізації.

Одна з сутнісних ознак творчості – її синкретична природа, про яку говорить Л. С. Виготський, коли «Окремі види мистецтва ще не розчленовані і не спеціалізовані» [2]. Синкретизм ріднить творчість з грою, про що свідчить те, що в процесі творчості особистість прагне випробувати різні ролі.

На наш погляд, завдання педагога полягає в тому, щоб розкрити потенціал учня можливостями сучасної хореографії та танцювальної імпровізації, не порушивши природний шлях творчого розвитку особистості канонічним сприйняттям навчання.

Створюючи сприятливе емоційне середовище і використовуючи методи підтримки учнів на основі танцювальної імпровізації, педагог сприяє розвитку творчих здібностей особистості, закріпленню придбаного досвіду учнів, а також створює передумови подальшого творчого саморозвитку.

Література:

1. John Blacking, Joann W. Kealiinohomoku The Performing arts: music and dance. - Walter de Gruyter, 1979. - 344 p.
2. Павелків Р. В. Вікова психологія / Павелків Р. В. - Київ, 2015 - 278 с.
3. Андреев В. І. Педагогика : учебный курс для творческого саморазвития / Андреев В. І. – Казань : ЦИТ, 2000. - 608 с.

4. Власюк М. М. Образование как фактор адаптации общества к устойчивому развитию: методологические основания проблемы / Власюк М.М. // Вестник НГПУ - 2011. - № 4. - С. 7-15.

5. Богачева Т. Г. До питання про комунікативну основу соціальної компетентності / Богачева Т. Г. - 2011. - № 3. - С. 6-12.

6. Соціалізація людини. Особистість і її розвиток. [Електронний ресурс] - Режим доступу : / URL: http://koi.www.uic.tula.ru/school/ob/r1_5.

7. Захаров Р. Слово про танец / Захаров Р – М. : Молодая гвардия, 1989. - 128 с.

8. Ханнафорд К. Л. Мудрий рух. Ми вчимося не тільки головою / пер. з англ. – 238 с.

ПРИНЦИПИ ТА ФОРМИ НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ У ДИТЯЧОМУ ХОРЕОГРАФІЧНОМУ КОЛЕКТИВІ

Піменова Л. О. - Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Розвиток творчих можливостей людини відбувається в умовах реалізації її художніх здібностей. Цей творчий процес, що має активно діалогічний характер, дає змогу особистості не тільки прилучатися до культурних цінностей, удосконалюючи власний духовний світ, а й включатися до творення культури. Сучасне хореографічне виховання дітей набуває системного характеру. Державні програми «Освіта. Україна XXI століття», закони «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту та виховання» сприяють успішному розвиткові сценічної хореографії, ставлять перед нею нові завдання. Хореографічна культура, що утверджується як танцювально-образна модель входження особистості дитини у світ художньої культури, потребує удосконалення технологій, професійної майстерності, спрямованих на активно діалогічний характер спілкування та на розвиток духовно-творчого потенціалу як особистості, так і загалом культури.

Під поняттям «процес навчання» розуміють взаємодію викладача й учня. Навчання як один з видів людської діяльності складається з двох взаємопов'язаних процесів – викладання та учіння. Викладання – діяльність викладача в процесі навчання, що полягає в постановці перед школярами пізнавального завдання, повідомленні нових знань, організації спостережень, лабораторних і практичних занять, керівництві роботою школярів із самостійного засвоєння знань, у перевірці якості знань, умінь та навичок. Навчання – цілеспрямований процес засвоєння учнями знань, оволодіння